



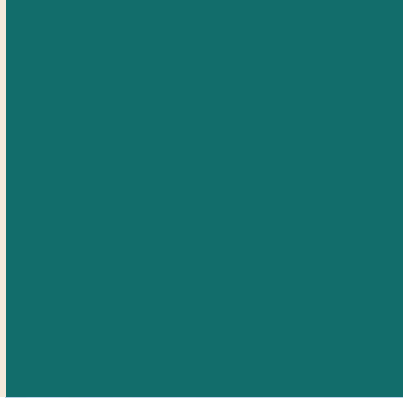
Europeiska kommissionen

Fact Sheet



LEADERSTRATEGIN

En introduktion



LEADERSTRATEGIN

En introduktion

Europe Direct är en tjänst som hjälper dig att få svar på dina frågor om Europeiska unionen.

Gratis telefonnummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(* Vissa mobiltelefonoperatörer tillåter inte 00 800-nummer eller avgiftsbelägger dem.

Denna skrift har tagits fram i informationssyfte och är inte rättsligt bindande.

"Bildrättigheter: Europeiska kommissionen, om inget annat anges."

En stor mängd övrig information om Europeiska unionen är tillgänglig på Internet via Europa-servern (<http://europa.eu>).

Kataloguppgifter finns i slutet av publikationen.

Luxemburg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer, 2006

ISBN 92-79-02060-9

© Europeiska gemenskaperna, 2006

Kopiering tillåten med angivande av källan.

Printed in Belgium

TRYCKT PÅ ICKE KLORBLEKT PAPPER

Leaderstrategin: en introduktion

Dokumentets syfte

Det här dokumentet innehåller en presentation av Leader och visar hur denna strategi kan bidra till utvecklingen i landsbygdssamhällen. Där finns också grundläggande information om hur strategin bör genomföras på lokal nivå, som ett centralt led i Europeiska unionens (EU) politik för landsbygdsutveckling.

Dokumentet innehåller

- en beskrivning av begreppet Leader,
- de viktigaste dragen i Leader,
- en introduktion till hur Leader fungerar i praktiken, och
- de viktigaste kontaktpunkterna för ytterligare information.

Dokumentet riktar sig till alla aktörer på landsbygden som är intresserade av att inleda eller delta i lokala initiativ för landsbygdsutveckling. Det kan t.ex. röra sig om administratörer på nationell, regional eller lokal nivå, jordbrukare eller aktiva medlemmar i landsbygdssamhället – alla kan bidra till Leader.

Vi vill förklara för beslutsfattare och programansvariga myndigheter, framför allt i nya och eventuella framtida medlemsstater, vad Leader är och hur strategin tillämpas i praktiken. Vi vill också visa landsbygdssamhällena i EU att Leader ger dem möjlighet att själva ta initiativet och aktivt delta i det egna närområdets program för landsbygdsutveckling (och omfattas av de ekonomiska bidrag som detta är förenat med).

Det här är tänkt att vara en lättläst introduktion till Leader. Vi går inte in på varje aspekt av Leaderinitiativets historia och inte heller reglerna och de administrativa förfarandena. Information om detta kan man hitta på andra ställen (en del kontaktuppgifter finns i det här dokumentet).



Innehållsförteckning

1.	Leaderstrategin för landsbygdsutveckling: en beskrivning	5
2.	De sju viktigaste aspekterna av Leader	8
3.	Genomförande av Leader på lokal nivå	15
4.	Leader i framtiden: integrering	17
5.	Kontaktpunkter för mer information om Leader	18
6.	Konkreta exempel på Leaderverksamhet	20

1. Leaderstrategin för landsbygdsutveckling: en beskrivning

Politiken för landsbygdsutvecklingen har blivit en allt viktigare del av den gemensamma jordbrukspolitiken. Den främjar hållbar utveckling i Europas landsbygdsområden och omfattar ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter. Över hälften av EU:s befolkning lever på landsbygden, som täcker 90 % av EU:s yta ⁽¹⁾. Leader är en innovativ strategi inom EU:s politik för landsbygdsutveckling.

Leader står för "Links between actions of rural development" (länkar mellan åtgärder för landsbygdsutveckling) ⁽²⁾. Som namnet visar är det snarare en metod för att mobilisera krafter och åstadkomma utveckling i lokala landsbygdsområden än en fast uppsättning åtgärder som skall genomföras. Erfarenheterna har visat att Leader verkligen kan förändra vardagen för människorna i landsbygdsområden. Leader kan främja innovativa lösningar på gamla och nya landsbygdsproblem och fungera som ett slags laboratorium där man bygger upp lokal kapacitet och testar nya sätt att fylla landsbygdsområdenas behov. Initiativet har genererat värdefulla resultat i många landsbygdsområden i EU-15-medlemsstaterna ⁽³⁾, och det kan ha stor betydelse för anpassningen till dagens föränderliga verklighet i de nya och framtida EU-medlemsstaternas landsbygdsområden.

Sedan Leader inleddes 1991 har initiativet gett landsbygdsområdena i EU de verktyg de behöver för att ta framtiden i sina egna händer. Precis som resten av den gemensamma jordbrukspolitiken har Leader utvecklats över tid. Utvärderingarna och informationen från landsbygdsområdena visar att Leaderstrategin fungerar väl i väldigt olika situationer och typer av områden, så att landsbygdspolitiken kan anpassas till den extrema mångfalden av behov på landsbygden. Därför har Leaderstrategin blivit en viktig del av politiken för landsbygdsutveckling. Leader uppmuntrar lokala aktörer till att delta i utarbetandet och genomförandet av strategier för hållbar utveckling och kan därmed visa sig vara en värdefull resurs för framtidens landsbygdspolitik.

⁽¹⁾ I EU med 25 medlemsstater (EU-25).

⁽²⁾ På franska: "Liaison entre actions de développement rural".

⁽³⁾ EU med 15 medlemsstater, före utvidgningen till 25 medlemsstater i maj 2004.

Från och med programperioden 2007–2013 kommer Leader inte längre att vara ett separat program utan i stället integreras det (det skall bli *mainstreamed*) med alla de nationella och regionala programmen för landsbygdsutveckling. Därmed kommer Leaderstrategin att kunna tillämpas i betydligt större skala och på mycket fler olika åtgärder inom landsbygdsutvecklingen än tidigare.

Leader uppmuntrar landsbygdsområdena att hitta nya sätt att bli eller förbli konkurrenskraftiga, att utnyttja sina tillgångar på bästa sätt och att lösa de problem som de står inför (t.ex. en åldrande befolkning, undermåligt tjänsteutbud eller brist på arbetstillfällen). På så sätt bidrar Leader till att förbättra livskvaliteten i landsbygdsområden för både jordbrukarfamiljer och landsbygdsbefolkningen i stort. Strategin grundas på en helhetssyn på landsbygdsområdets problem. Den beaktar att en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion, en attraktiv miljö och skapande av arbetstillfällen för lokalbefolkningen är aspekter som är nära förbundna med varandra. Detta förutsätter särskild kompetens, ändamålsenlig teknik och lämpliga tjänster och måste hanteras som en helhet genom skräddarsydda åtgärder.

Sedan Leader inleddes 1991 har man satsat på att utarbeta en metod som landsbygdsområdena i EU kan använda för att engagera lokala samarbetspartner i arbetet med att forma utvecklingen i det egna närområdet. Leader har rönt stort intresse både inom EU och i andra delar av världen. Strategin har fungerat som inspirationskälla även utanför stödmottagarnas kretsar. Leader har uppmärksammats och har ibland påverkat nationella, regionala och lokala förvaltningsarbete, på grund av strategins effektiva sätt att lösa utvecklingsproblem genom nya former av partnerskap och sammankoppling av åtgärder.

Leader kompletterar övriga EU-program och nationella program. Leaderåtgärder kan t.ex. aktivera och mobilisera lokala resurser genom att stödja projekt i ett tidigt utvecklingsstadium (t.ex. diagnostiska studier, genomförbarhetsstudier och lokalt kapacitetsbyggande), vilket ökar dessa områdens möjligheter att få tillgång till och använda både Leadermedel och andra finansieringskällor för sitt utvecklingsarbete (t.ex. EU-täckande, nationella och regionala program för landsbygdsutveckling). Leader bistår också sektorer och typer av aktörer som ofta inte får något stöd, eller endast begränsat stöd, genom andra landsbygdsprogram (t.ex. kulturell verksamhet, åtgärder för att förbättra den naturliga miljön, renovering av arkitektur och kulturbyggnader, landsbygdsturism och åtgärder för att knyta producenter och konsumenter närmare varandra).

Leader uppmuntrar olika socioekonomiska aktörer att samarbeta med varandra för att producera varor och tjänster som genererar ett maximalt mervärde i deras lokalområde.

En kort bakgrund till Leader

Leaderinitiativet inleddes 1991 i syfte att förbättra landsbygdsområdenas utvecklingsmöjligheter. Tanken var att man skulle utnyttja lokala initiativ och lokal kompetens och uppmuntra deltagarna att skaffa sig kunskaper om integrerad lokal utveckling och sedan sprida denna kunskap till andra landsbygdsområden.

a) Leader ingår i EU:s allmänna politik för landsbygdsutveckling

Leaderinitiativet har samma syften som EU:s allmänna politik för landsbygdsutveckling. Den gemensamma jordbrukspolitiken, som hela tiden utvecklas, tar hänsyn till mångfalden av landsbygdsområden och landskapstyper, de lokala identiteternas rikedom och det faktum att samhället värderar den naturliga miljön allt högre. Det här anses allmänt vara de viktigaste tillgångarna i EU:s landsbygdsområden.

b) Leader

Fram till början av 1990-talet testade man olika strategier för landsbygdsutveckling. Dessa var i allmänhet utarbetade för enskilda sektorer, var huvudsakligen inriktade på jordbrukare och hade till syfte att uppmuntra strukturomvandlingar inom jordbruket. De byggde på ett uppifrån och ner-perspektiv, och besluten om stöd fattades på nationell eller regional nivå. Aktörerna på lokal nivå uppmuntrades inte alltid att skaffa sig den kompetens som de behövde för att själva forma sina områdens framtid.

Gradvis började man se ett områdesbaserat nerifrån och upp-perspektiv, som involverar lokalsamhällena och ger ett mervärde åt lokala resurser, som ett nytt sätt att skapa arbetstillfällen och främja företagsamhet i landsbygdsområden. På försök började man inom Leader föra samman olika projekt, idéer, aktörer och resurser på lokal nivå. Det visade sig vara ett utmärkt sätt att testa hur man kan öka möjligheterna i landsbygdsområden.

Sedan Leader inleddes 1991 har den andel av EU:s territorium där strategin tillämpas, antalet Leadergrupper och de resurser som avsätts för olika strategier av Leadertyp ökat avsevärt.

c) Bakgrund: från pilotprojekt till integrering

Leader antogs som ett gemenskapsinitiativ finansierat genom EU:s strukturfonder. Det har funnits tre generationer av Leader: Leader I (1991–1993), Leader II (1994–1999) och Leader+ (2000–2006). Under den här tiden har medlemsstaterna och regionerna haft självständiga Leaderprogram med separat finansiering som avsatts på EU-nivå. Från och med 2007 kommer Leaderstrategin att integreras (bli *mainstreamed*) med EU:s allmänna politik för landsbygdsutveckling. Detta betyder att Leader kommer att ingå i de allmänna nationella och regionala program för landsbygdsutveckling som stöds av EU, tillsammans med flera andra delar av landsbygdsutvecklingen. Leader kommer från och med 2007 att finansieras genom de allmänna finansieringspaket som varje medlemsstat får från EU inom ramen för den nya Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) för att stödja landsbygdsutveckling.



Leaderinitiativ	Antal lokale aktionsgrupper	Yta som omfattas	EU-finansiering
Leader I	217	367 000 km ²	442 millioner euro
Leader II	906	1 375 144 km ²	1 755 millioner euro
Leader+	893	1 577 386 km ²	2 105,1 millioner euro

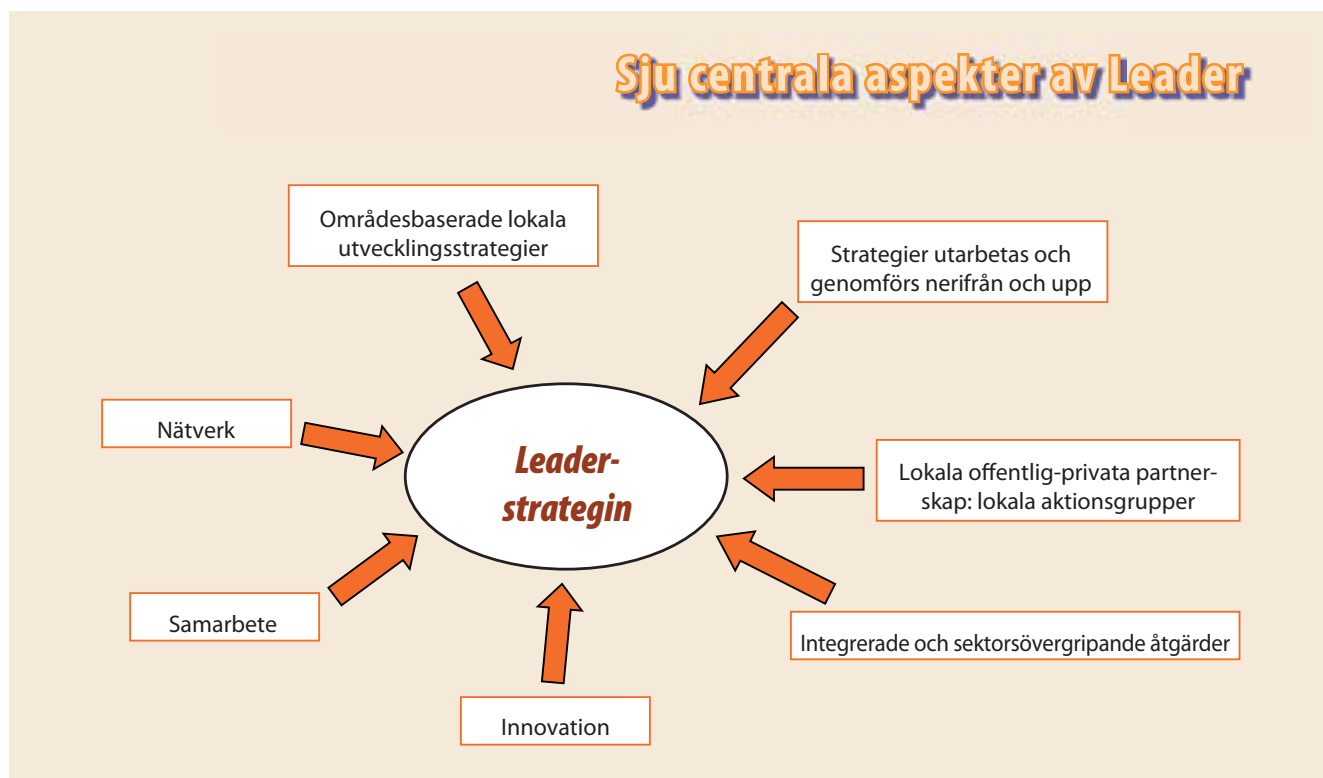
2. De sju viktigaste aspekterna av Leader

Begreppet Leader

Den viktigaste tanken bakom Leaderstrategin är att de europeiska landsbygdsområdena är så mångfasetterade att det är effektivare att besluten om utvecklingsstrategier fattas och genomförs av lokala aktörer på lokal nivå. Det måste också finnas tydliga och öppna redovisade förfaranden, initiativen skall stödjas av de offentliga förvalt-

ningar som berörs och de måste få det tekniska bistånd som krävs för överföring av goda arbetsmetoder.

Den stora skillnaden mellan Leader och de mer traditionella åtgärderna för landsbygdsutveckling är att Leader anger "hur" man skall gå vidare snarare än "vad" som skall göras. Leader präglas av sju centrala aspekter. I det följande beskrivs aspekterna en i taget, men man bör betrakta dem som olika delar i samma verktyglåda. Varje aspekt kompletterar och samverkar med de andra under hela genomförandeprocessen, vilket påverkar landsbygdsområdenas dynamik på lång sikt och ger dem kapacitet att lösa sina egna problem.



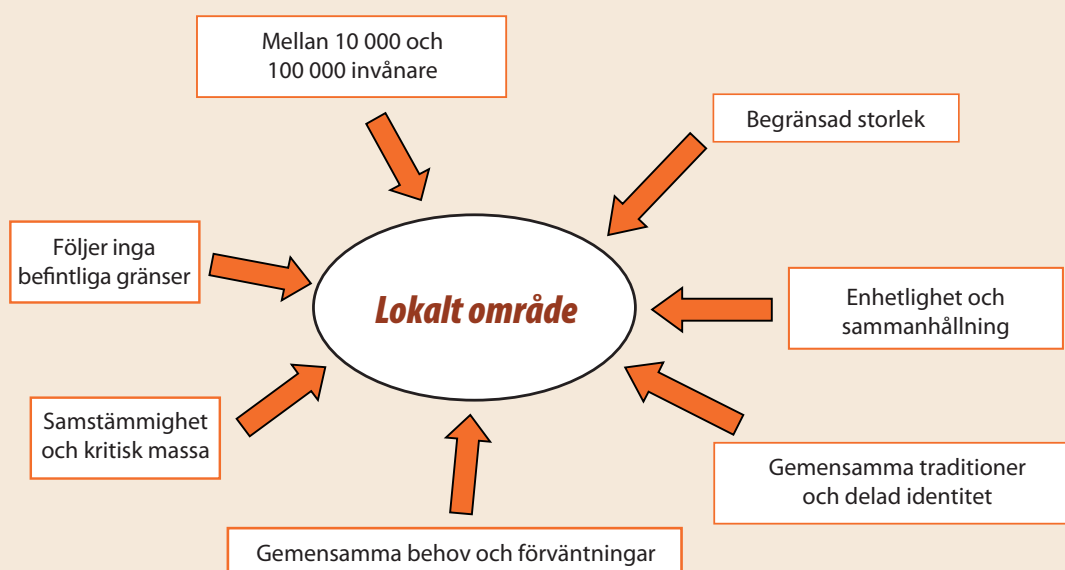
Aspekt 1 – Områdesbaserade lokala utvecklingsstrategier

En områdesbaserad strategi utgår från ett litet, homogent och socialt sammanhållet område, som ofta kännetecknas av gemensamma traditioner, en lokal identitet och en känsla av tillhörighet eller gemensamma behov och förväntningar, som målområde för genomförandet. Med ett sådant område som referens blir det lättare att identifiera starka och svaga punkter, risker och möjligheter och innebörande potential på lokal nivå och hitta eventuella flask-

halsar som står i vägen för en hållbar utveckling. "Områdesbaserad" betyder i princip lokal.

Den här typen av strategier har förmodligen bättre förutsättningar att fungera än andra, eftersom åtgärderna i högre grad kan anpassas till de reella behoven och de lokala konkurrensfördelarna. De områden som väljs ut måste dessutom vara så enhetliga och ha en så stor kritisk massa av mänskliga, finansiella och ekonomiska resurser att de kan understödja en livskraftig lokal utvecklingsstrategi. Områdena behöver inte följa några befintliga administrativa gränser.

En områdebaserad strategi



Definitionen av ett "lokalt område" är varken universell eller statisk. Tvärtom så utvecklas den hela tiden i takt med de allmänna ekonomiska och sociala förändringarna, markförvaltningen och miljöfrågorna samt den allmänna synen på landsbygdsområden.

Aspekt 2 – Nerifrån och upp

En nerifrån och upp-strategi innebär att lokala aktörer deltar i de beslut som fattas om strategin och om prioriteringarna inom det egna lokala området. Erfarenheterna visar att man inte skall se det som att en nerifrån och upp-strategi ersätter eller står i motsättning till de nationella eller regionala myndigheternas uppifrån och ner-strategier, utan snarare som något som kompletterar och samverkar med dem, så att ett bättre totalt resultat kan uppnås.

Det här är den av Leaderstrategins sju aspekter som präglar programmet mest. I enlighet med strategin bör landsbygdspolitiken utformas och genomföras på det sätt som är bäst anpassat till de berörda samhällenas behov. Detta kan uppnås genom att man inbjuder lokala aktörer till att ta egna initiativ och delta i arbetet. Detta gäller i såväl EU-15 som EU-25 och även i de länder som önskar bli EU-medlemmar där det finns strukturproblem inom jordbruket och stor potential för att förbättra livskvaliteten på landsbygden.

Med lokala aktörer avses befolkningen i stort, olika ekonomiska och sociala intressegrupper och representativa offentliga och privata institutioner. Ett centralt led i nerifrån och upp-strategin är kapacitetsbyggande, som omfattar

- medvetandehöjande åtgärder, utbildning, delaktighet och mobilisering av lokalbefolkningen för att kartlägga starka och svaga punkter i området (analys),
- olika intressegruppers medverkan i utarbetandet av en lokal utvecklingsstrategi, och
- fastställande av tydliga kriterier för det lokala urvalet av lämpliga åtgärder (projekt) för genomförandet av strategin.

Aktörerna bör inte bara delta i den inledande fasen utan i hela genomförandeprocessen. De skall bidra till strategin, till genomförandet av utvalda projekt till inventeringen och till att få fram kunskaper för framtiden. Viktiga frågor som rör öppenhet och insyn bör också beaktas i mobiliserings- och samrådsförfarandena, så att en samsyn kan uppnås genom dialog och förhandlingar med de deltagande aktörerna.

Aspekt 3 – Partnerskap mellan den offentliga och den privata sektorn: Lokala aktionsgrupper

Inrättandet av lokala partnerskap ("lokala aktionsgrupper") är en originell och viktig aspekt av Leaderstrategin. De lokala aktionsgrupperna har till uppgift att ta fram och

genomföra en lokal utvecklingsstrategi, fatta beslut om fördelningen av sina finansiella resurser och förvalta dessa finansiella resurser. De lokala aktionsgrupperna har goda förutsättningar för att främja en hållbar utveckling på ett effektivt sätt eftersom de

- för samman och kombinerar tillgängliga mänskliga och finansiella resurser från den offentliga sektorn, den privata sektorn, det civila samhället och ideell verksamhet,
- samlar lokala aktörer kring kollektiva projekt och sektorsövergripande åtgärder för att uppnå synergieffekter, samägande och den kritiska massa som krävs för att förbättra områdets ekonomiska konkurrenskraft,
- stärker dialogen och samarbetet mellan olika aktörer på landsbygden, som ofta har ringa erfarenhet av att arbeta tillsammans, genom att minska antalet potentiella konflikter och främja förhandlingslösningar genom samråd och diskussioner, och
- genom samverkan mellan olika partner, underlättar anpassningen och omvandlingen av jordbrukssektorn (t.ex. kvalitetsprodukter och livsmedelskedjor),

integreringen av miljöhänsyn, diversifieringen av landsbygdsekonomin och livskvalitet.

En lokal aktionsgrupp bör ha med offentliga och privata partner och vara balanserad och representativ för de existerande lokala intressegrupperna. Deltagarna bör komma från olika socioekonomiska sektorer i området. I detta lokala partnerskap skall företrädare för privata partner och organisationer utgöra minst 50 % på beslutsfattande nivå.

Lokala aktionsgrupper kan antingen inrättas med tanke på Leaderstöd eller bygga på befintliga partnerskap. De lokala aktionsgrupperna består av personer med praktisk erfarenhet och beslutsfattande befogenheter, och det är därmed en organisationsform som kan påverka politikens resultat på ett positivt sätt. Erfarenheterna visar att flera olika typer av lokala aktionsgrupper kan utvecklas ur dessa gemensamma grundförutsättningar, utifrån de olika politiska och institutionella organisationsformer som finns på regional och nationell nivå och den varierande graden av självständighet när det gäller godkännande av projekt och finansiell förvaltning. I några medlemsstater har också de lokala aktionsgruppernas uppgifter och ansvarsområden förändrats allteftersom kunskaperna om Leader ökat.



De lokala aktionsgrupperna fastställer den lokala landsbygdsutvecklingsstrategins inriktning och innehåll. De fattar också besluten om de olika projekt som skall finansieras. De faktiska utbetalningarna sköts ofta av ett utbetalningsställe som hanterar offentliga bidrag och inte av den lokala aktionsgruppen, men projekturvalet görs av den lokala aktionsgruppen.

De landsbygdsaktörer som är mest aktiva i lokala initiativ är

- yrkesorganisationer och fackföreningar (som företräder jordbrukare, yrkesverksamma inom andra sektorer än jordbruket och mikroföretag),

- branschorganisationer,
- medborgarna, de boende och deras lokala organisationer,
- lokala politiska företrädare,
- miljöorganisationer,
- företag för kultur- och samhällstjänster, även medier,
- kvinnoorganisationer, och
- ungdomar.



Den lokala aktionsgruppen



En lokal aktionsgrupp förväntas

- föra samman de berörda intressegrupperna inom ett område till ett gemensamt projekt,
- ha befogenhet att fatta beslut och förmåga att betrakta de lokala resurserna på ett förutsättningslöst sätt,
- koppla samman de olika åtgärderna,
- klara att utnyttja de möjligheter som erbjuds av den lokala resurskombinationen,
- vara öppen för innovativa idéer, och
- klara att koppla samman och integrera strategierna inom olika sektorer.

En stor del av förvaltningen av verksamheterna skall delegeras till de lokala aktionsgrupperna (t.ex. projekturval, utbetalningar, övervakning, kontroll och utvärdering). Det är dock de enskilda medlemsstaternas organisatoriska och institutionella strukturer som avgör graden av självständighet för de lokala aktionsgrupperna, som kan variera avsevärt. Den vanligaste finansieringsformen för Leaderprojekt och -åtgärder är globala stöd. Sådana stöd, som samfinansieras av EU-medel och nationella offentliga medel, täcker en varierande andel av projektens finansiella behov, beroende på typen av projekt och typen av område.

Aspekt 4 – Främjande av innovation

Leader kan i hög grad främja nya och innovativa utvecklingsstrategier för landsbygdsområden. Innovation främ-

jas genom att de lokala aktionsgrupperna har stor handlingsfrihet och flexibilitet att besluta vilka åtgärder som de vill stödja.

Innovation skall tolkas i en bred bemärkelse. Det kan avse lanseringen av en ny produkt, en ny process, en ny organisation eller en ny marknad. Denna gemensamma definition av innovation gäller för både landsbygdsområden och tätorter. Landsbygdsområden har dock en låg befolkningstäthet och är relativt missgynnade i fråga om mänskliga och fysiska resurser. Därmed har de en svagare koppling till center för forskning och utveckling, vilket innebär att det kan vara svårare för dem att få fram nyskapande innovationer – även om det givetvis är fullt möjligt.

I landsbygdsområden kan innovation innebära att man överför och anpassar innovationer som utvecklats någon annanstans, moderniserar traditionella kunskapsformer eller hittar nya lösningar på svårlösta landsbygdsproblem som man inte lyckats åtgärda på ett uthålligt och tillfredsställande sätt genom andra insatser. Detta kan ge upphov till nya sätt att hantera problem som är specifika för landsbygdsområden.

Själva införandet av Leaderstrategin, med dess sju aspekter, kan betraktas som en innovation politiskt sett. Leader kan sedan generera innovativa åtgärder genom den nyskapande metod som antagits för genomförandet av politiken. Den nerifrån och upp-strategi som beskrivs ovan kan exempelvis stimulera till nya projektidéer, som sedan kan stödjas av den lokala aktionsgruppen, eftersom den

inte är bunden till någon i förväg fastställd uppsättning åtgärder. Informations- och kommunikationstekniken kan i ökad utsträckning ge landsbygdsområden tillgång till innovationer.

Aspekt 5 – Integrerade och sektorsövergripande åtgärder

Leader är inte ett sektorsbaserat utvecklingsprogram. Den lokala utvecklingsstrategin måste vara sektorsövergripande och omfatta flera olika sektorer. De åtgärder och projekt som ingår i de lokala strategierna skall bindas samman och samordnas som en samhängande helhet. Integreringen kan avse åtgärder som genomförs inom en viss sektor, alla programåtgärder, vissa grupper av åtgärder eller, framförallt, ett sammanförande av berörda aktörer och sektorer inom det sociala området, ekonomi, kultur och miljö.

Aspekt 6 – Bildande av nätverk

Nätverken är forum där framgångar, erfarenheter och kunskaper utbyts mellan Leadergrupper, landsbygdsområden, förvaltningar och organisationer som sysslar med landsbygdsutveckling inom EU, oavsett om de är direkta mot-

tagare av Leaderstöd eller inte. Nätverken är en kanal för överföring av fungerande arbetsmetoder, spridning av innovationer och utveckling av lärdomarna från lokal landsbygdsutveckling. Nätverken binder samman människor, projekt och landsbygdsområden och kan därmed bidra till att bryta den isolering som vissa landsbygdsområden drabbats av. De kan stimulera samarbetsprojekt genom att hjälpa Leadergrupper att få kontakt med varandra.

Det finns olika typer av nätverk:

■ Institutionella nätverk

Dessa finansieras av Europeiska kommissionen, som fastställer deras roll. EU stödjer nätverksstrukturer på både europeisk och nationell nivå, som för samman Leadergrupper, förvaltningar och alla andra berörda parter som är aktiva inom landsbygdsutveckling. Från 2007 kommer det att finnas två typer av institutionella nätverk:

- Ett europeiskt nätverk för landsbygdsutveckling (som drivs av kommissionen).
- Nationella landsbygdsnätverk (som skall inrättas i varje medlemsstat).

Nätverksarbetet har i stort sett helt inriktats på Leader, men från och med 2007 kommer det att omfatta betyd-



ligt fler landsbygdsutvecklingsfrågor. Nätverken kommer att få experthjälp och ha en praktiskt inriktad verksamhet: de skall t.ex. utarbeta skrifter om olika aspekter av landsbygdsutvecklingen, anordna seminarier, analysera landsbygdsutvecklingsåtgärder för att hitta goda arbetsmetoder, kartlägga utvecklingstendenser i landsbygdsområden, sköta webbplatser, hjälpa Leadergrupperna att hitta tänkbara samarbetspartner och ta initiativ till samarbetsprojekt. Det europeiska nätverket kommer också att fungera som en träffpunkt för nationella nätverk och förvaltningar från alla medlemsstater, som där får chansen att utbyta erfarenheter på europeisk nivå. Alla Leadergrupper som får finansiellt stöd från EU måste delta i nätverksarbetet, men även andra grupper är välkomna att bidra till nätverken med sina kunskaper och erfarenheter.

■ Nationella, regionala och lokala myndigheter

Mer informella nätverk och sammanslutningar av Leadergrupper har också vuxit fram på lokal, regional eller nationell nivå i en del medlemsstater (t.ex. nätverken för irländska och grekiska grupper) och på europeisk nivå (t.ex. ELARD [European Leader Association for Rural Development], se avsnittet om kontaktpunkter).

Aspekt 7 – Samarbete

Ett samarbete är något mer långtgående än ett nätverk. Det innebär att en lokal aktionsgrupp genomför ett gemensamt projekt tillsammans med en annan Leadergrupp, eller en grupp som jobbar enligt samma principer, i en annan region eller medlemsstat eller till och med i ett land utanför EU.

Samarbetsprojekt kan utveckla Leadergruppernas lokala verksamhet. De kan hjälpa dem att lösa vissa problem eller ge ett mervärde åt lokala resurser. Det kan exempelvis vara ett sätt att uppnå den kritiska massa som behövs för att ett visst projekt skall bli livskraftigt, att främja kompletterande åtgärder, t.ex. gemensam marknadsföring av Leadergrupper i olika områden som alla är specialiserade på en viss produkt (t.ex. kastanjer eller ull) eller att utveckla gemensamma turistinitiativ som bygger på ett gemensamt kulturarv (t.ex. keltiskt eller romerskt).

Samarbetsprojekt är något mer än bara ett utbyte av erfarenheter. De måste omfatta ett konkret gemensamt projekt, som helst skall förvaltas inom en gemensam struktur. Följande två olika typer av samarbeten är möjliga inom Leader:

- Regionalt samarbete: samarbete mellan olika landsbygdsområden inom en medlemsstat. Det kan röra sig om samarbeten mellan Leadergrupper, men även andra lokala grupper som har samma deltagarbaserade strategi kan delta.
- Gränsöverskridande samarbete: samarbete mellan Leadergrupper från minst två olika medlemsstater eller med grupper i tredjeländer som arbetar enligt samma principer.



3. Genomförande av Leader på lokal nivå

De sju grundläggande aspekterna visar vad Leader går ut på. Dessa principer omsätts i praktiken genom att fysiska personer utarbetar lokala strategier och deltar i verksamheterna. I det här avsnittet beskrivs några grundläggande steg i den process man går igenom när Leader för första gången skall tillämpas i ett område. Avsikten är dock inte att beskriva varje tänkbar situation som kan uppstå, eftersom Lederverksamheten är alldeles för mångfasetterad för det.

I områden där Leader inte har tillämpats tidigare brukar man börja med att engagera de lokala aktörerna så fort det står klart att en medlemsstat eller region någon gång i framtiden kommer att genomföra Leader (t.ex. i samband med anslutningen till EU). Så småningom offentliggörs sedan en öppen ansökningsomgång för potentiella Leadergrupper⁽⁴⁾.

Idealiskt sett skall Leader genomföras i följande steg:

a) Kapacitetsbyggande

Det här är det allra första steget när Leader skall genomföras på lokal nivå. Om den här innovativa strategin skall fungera väl måste de lokala aktörerna ha eller skaffa sig den nödvändiga kompetensen i fråga om projektidéer och kunskaper, de mänskliga resurser som behövs för enskilda verksamheter och, givetvis, det finansiella kunnande som krävs för att förvalta dessa verksamheter. Tidigare var man ofta tvungen att skaffa sig kunskaperna under arbetets gång, men numera bör de samlade erfarenheterna underlätta det hela. Nätverk och andra kommunikationsverktyg är till stor hjälp när man skall bygga upp denna kapacitet, eftersom sådana både kan ge information om Leader och väcka de lokala aktörernas intresse för en lokal landsbygdsutvecklingsstrategi och den typen av projekt, så att man får den kritiska massa som behövs. Kapacitetsbyggandet är inte en individuell verksamhet utan en kollektiv, där olika landsbygdsaktörer får kunskaper om strategin och sättet att genomföra den, så att de kan sprida den, delta i den och dra nytta av den.

b) Lokala aktörer förs samman

I steg två brukar man anordna möten eller seminarier i närområdet för att föra samman de viktigaste aktörer som

⁽⁴⁾ I länder som redan är EU-medlemmar kan en sådan process inledas när medlemsstater eller regioner anordnar ett nytt urvalsförfarande för Leadergrupper i samband med en ny programperiod och när landsbygdsområden i landet som inte tidigare har fått stöd inom Leader önskar ansöka.

berörs, främja nya idéer och ge lokala aktörer chansen att diskutera behoven i området utifrån ett ordentligt underlag. Det finns många olika sätt att föra samman lokala aktörer: seminarier och workshoppar, offentliga möten, medier och telekommunikation samt mässor och utställningar gör det möjligt för lokala aktörer att träffas och diskutera frågor av ömsesidigt intresse och ta del av olika åsikter och projekt som rör det aktuella området.

c) Analys av området

Man måste göra en ingående analys av det lokala landsbygdsområdet. Då koncentrerar man sig på att identifiera områdets "territoriella kapital", alltså dess tillgångar (människor, verksamhet, landskap, kulturarv och kunnande). Det rör sig dock inte om en inventering utan om en kartläggning av de unika aspekter som är utvecklingsbara. Sedan analyseras dessa aspekter, och på grundval av de centrala punkterna i den här områdesbaserade analysen kan man ta fram tänkbara lokala utvecklingsstrategier som är anpassade till det specifika landsbygdsområdet. Arbetet med en områdesbaserad analys samlar också alla lokala aktörer kring en gemensam vision för områdets utveckling på medellång och lång sikt. Expertkunskaper kan ge ett fruktbart bidrag till den här analysen, men det är också viktigt att olika framtidsvisioner och åsikter om vad som är den bästa strategin för området kan diskuteras offentligt och att man kan uppnå en hög grad av enighet.

d) Kartläggning av befintliga verksamheter/ initiativ

Ett viktigt steg i Leaderprocessen, som är kopplat till områdesanalysen, är att de lokala aktörerna gör en översyn av de landsbygdsutvecklingsåtgärder som redan genomförs eller planeras i området. Då måste man först fastställa vilka initiativ som redan pågår och ta ställning till om man skall bygga vidare på dem eller ersätta dem. Därmed minskas också risken för överlappning.

e) Partnerskap

I analysfasen omfattar nerifrån och upp-strategin olika åtgärder för att öka medvetenheten (genom information) och arbetet med att analysera landsbygdsområdets svaga och starka sidor och kartlägga behoven och förväntningarna (genom analysmetoder som bygger på aktörernas medverkan). Den här etappen omfattar hela samhället, plus de aktiva grupper som leder processen. Under den fas då det strategiska urvalet planeras för det lokala området (dvs. kartläggningen av prioriterade frågor och projekt för

vilka finansiellt stöd skall sökas) bygger nerifrån och uppstrategin på att olika intressegrupper deltar (t.ex. genom inrättandet av olika arbetsgrupper).

Sammanförandet av lokala aktörer och områdesanalysen gör det lättare att fastställa vilka som skall ingå i det offentlig-privata partnerskapet och ha ansvaret för genomförandet. Det här arbetet mynnar så småningom ut i inrättandet av en lokal aktionsgrupp. Den lokala aktionsgruppen har formen av ett partnerskap och sköter det praktiska genomförandet av den lokala utvecklingsstrategi som fastställts av de berörda aktörerna.

f) Utarbetandet av en lokal utvecklingsstrategi

Den lokala utvecklingsstrategin formaliseras i ett lokalt strategidokument. Där fastställs strategins mål och prioriteringar och rangordnas de åtgärder som skall vidtas. Den lokala utvecklingsstrategin kommer att ligga till grund för den lokala aktionsgruppens stödansökningar inom de Leader-ansökningsomgångar som anordnas av medlemsstaterna eller regionerna. Medlemsstaterna eller regionerna väljer ut framgångsrika lokala aktionsgrupper och avsätter en budget åt dem för genomförandet deras lokala strategier.



4. Leader i framtiden: integrering

En färsk översyn av EU:s politik för landsbygdsutveckling kom till slutsatsen att Leaderstrategin nu nått ett sådant utvecklingsstadium att den kan genomföras på bredare front i de allmänna landsbygdsutvecklingsprogrammen. Flera av de medlemsstater som anslöt sig till EU 2004 har nu antagit integrerade åtgärder av Leadertyp i sina program för 2004–2006.

Den nya programperioden (2007–2013)

a) Ny tonvikt för Leader

Den 20 september 2005 antog rådet en ny förordning för stödet för landsbygdsutveckling under nästa programperiod (2007–2013) ⁽⁵⁾. Där ges ett ökat utrymme åt strategier av Leadertyp. Under nästa period måste alla program för landsbygdsutveckling omfatta en Leaderdel för genomförandet av lokala utvecklingsstrategier enligt nerifrån och upp-metoden. Minst 5 % av EU-medlen till varje program skall avsättas för Leader (som en separat Leaderdel inom programmen). I EU-10-länderna ⁽⁶⁾ skall man gradvis komma upp till denna procentandel. Där skall man under perioden 2007–2013 avsätta i genomsnitt 2,5 % för Leader, eftersom deras erfarenheter av strategin är mer begränsade. Medlemsstaterna eller regionerna kommer att välja ut lokala aktionsgrupper på grundval av de lokala utvecklingsstrategier som de föreslår. Varje program kommer att kunna finansiera den kapacitetsuppbyggnad och det stöd som behövs för utarbetandet av dessa lokala stra-

tegier. Programmen kommer också att finansiera de lokala aktionsgruppernas organisation, genomförandet av lokala utvecklingsstrategier och samarbetsprojekt mellan lokala aktionsgrupper. Det kommer också att finnas stärkta nätverksstrukturer, i och med inrättandet av det europeiska nätet för landsbygdsutveckling (se avsnitt 2, aspekt 6).

b) Fokus på de nya medlemsstaterna och anslutningsländerna

Jordbruket har särskilt stor betydelse för landsbygdsutvecklingen i de nya EU-medlemsstaterna och de länder som önskar bli det. Jordbrukets institutionella och strukturella omvandling under de senaste tio åren har lett till en högre långtidsarbetslöshet, avfolkning av vissa områden och försämringar av tjänsteutbud och infrastruktur. Leaderstrategins stärkta nerifrån och upp-metod ger de lokala myndigheterna och lokalsamhällena större inflytande över utformningen och genomförandet av de program som skall fylla deras lokala behov, och i stället för att endast inrikta sig på jordbrukssektorn så bygger den på synsättet att landsbygdsområdena skall betraktas som territorier. Det här kommer också att vara viktigt i de länder som önskar bli EU-medlemmar. Många av dessa länder har de senaste åren fått viss erfarenhet av den här typen av strategier som bygger på aktörernas medverkan. Sedan sin anslutning den 1 maj 2004 har de tio nya EU-medlemsstaterna haft möjlighet att tillämpa en integrerad åtgärd av Leadertyp som finansieras av EUGFJ-utvecklingsfonden ⁽⁷⁾. Sex av de tio nya medlemsstaterna har tagit med denna åtgärd i sina mål 1-program ⁽⁸⁾. En stark tonvikt kommer att läggas på uppbyggnaden av den administrativa kapaciteten för att exempelvis främja och stödja inrättandet av lokala aktionsgrupper.

⁽⁵⁾ Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 av den 20 september 2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU), EUT L 277, 21.10.2005.

⁽⁶⁾ De tio nya EU-medlemsstater som anslöt sig i maj 2004.

⁽⁷⁾ Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket.

⁽⁸⁾ Mål 1 inom strukturfonderna främjar utveckling och strukturanpassning av områden där utvecklingen släpar efter (perioden 2000–2006).

5. Kontaktpunkter för mer information om Leader

a) Observationsorganet för Leader (European Leader Observatory) som inrättats av Europeiska kommissionen

Observationsorganets webbplats innehåller matnyttig information om alla aspekter av Leader. Menyerna och den allmänna informationen på hemsidan finns på alla officiella språk i det utvidgade EU. Gå till

<http://ec.europa.eu/leaderplus>

På webbplatsen finns det länkar till alla nätverkens hemsidor.

Kontaktpunkt för observationsorganet för Leader+:

contact.point@leaderplus.org

Tfn (32-2) 235 20 20

Fax (32-2) 280 04 38

Mer allmän information om EU:s landsbygdsutvecklingsåtgärder finns på

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/index_en.htm

b) Nationell/regional nivå

De främsta informationskällorna för det konkreta arbetet med de här frågorna finns förmodligen på nationell och regional nivå, beroende på programstrukturen i det berörda landet. De är alltför många för att kunna nämnas här, men man kan hitta dem antingen med hjälp av kända nationella källor eller via följande länkar:

För de nuvarande EU-medlemsstaterna:

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/memberstates/index_en.htm

För anslutningsländer och kandidatländer:

http://ec.europa.eu/agriculture/use/index_en.htm

c) Andra relevanta nätverk

ELARD (The European Leader Association for Rural Development)

ELARD är en ideell organisation som grundades 1999. Den företräder 600 lokala aktionsgrupper från nio EU-medlemsstater, antingen via de nationella nätverken eller som enskilda medlemmar.

<http://personal.telefonica.terra.es/web/elard/>

PREPARE (Partnership for Rural Europe)

PREPARE-programmet syftar till att stärka det civila samhället i landsbygdsområden, särskilt i de tio nya medlemsstaterna och anslutningsländerna, och skall främja internationella utbyten inom landsbygdsutveckling. Man satsar särskilt på att främja partnerskap mellan icke-statliga organisationer och myndigheter inom landsbygdsutveckling, vilket även innefattar Leaderstrategin.

<http://www.preparenetwork.org/index.php>



d) Skrifter om Leader

De senaste skrifterna om Leader+ som ges ut av det europeiska observationsorganet (Leader+ *Flash News* och *Leader+ Magazine*) kan nås via webbplatsen för Leader+ (se 5 a).

Leader+ Magazine, som ges ut tre gånger om året, innehåller information om projekt som genomförts eller kommer att genomföras inom Leader+ samt beskrivningar av fallstudier.

Flash News utkommer regelbundet med nyheter om landsbygdsutvecklingen på EU-nivå. Där beskrivs både

Leaderverksamhet och intressanta skrifter. *Flash News* är en bra startpunkt för den som vill veta mer om Leader och det finns en interaktiv del där man kan komma med inlägg och prenumerera.

Det finns ett elektroniskt formulär som du kan fylla i om du vill prenumerera på *Leader+ Magazine* och *Flash News*.

Medlemsstaternas nationella Leadernätverk ger också regelbundet ut skrifter som kan nås via

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/publications/nnu_en.htm

6. Konkreta exempel på Leaderverksamhet

Leaders betydelse återspeglas i de många framgångsrika projekt som stötts under de senaste åren. De har gett konkreta effekter som landsbygdsbefolkningen kan märka i sin vardag. Nedan presenteras några exempel, som ger en aning om mångfalden och kreativiteten i de strategier för landsbygdsutveckling som genomförs av lokala aktionsgrupper i olika delar av Europa. De visar också hur väl de lokala aktionsgrupperna har utnyttjat Leaders möjligheter till att inleda samarbeten på regional, nationell och europeisk nivå och bilda nätverk för utbyte av erfarenheter och goda arbetsmetoder.

Exemplen a–c avser projekt som genomförs på lokal nivå av lokala aktionsgrupper medan d är ett exempel på ett gränsöverskridande samarbetsprojekt mellan tre lokala aktionsgrupper i två medlemsstater.

a) En strategi för kvalitetsprodukter från regionen Montiferru-Sardinien (Italien)

Region, distrikt:	Sardinien
Den lokala aktionsgruppens namn:	LAG Montiferru, Barigadu, Sinis
Totala projektkostnader:	8 080 euro ⁽⁹⁾
EU-bidrag:	4 096 euro
Andra offentliga medel:	2 619 euro
Privata medel:	1 365 euro

Sedan 1950-talet har utflyttningen från landsbygden till tätorter varit stor i det område där verksamhet bedrivs av LAG Montiferru, där även Barigadu och Sinis ingår. Till följd av detta förlorade jordbruket och mycket annan traditionell verksamhet sin arbetskraft och samtidigt försvann de kunskaper och den yrkesskicklighet som behövdes för att framställa regionens traditionella produkter. Den demografiska situationen försämrades hela tiden, vilket i hög grad påverkade lokalsamhället och skapade en känsla av att den lokala identiteten höll på att försvinna tillsammans med de traditionella livsmönstren och sedvänjorna. Området har också fått miljöproblem på grund av avvecklingen

av jordbruksverksamhet (t.ex. jorderosion) och förlusten av ekotyper och endemiska arter.

Det viktigaste syftet med LAG Montiferru har varit att ge ny livskraft åt regionens socioekonomiska system, som byggs på boskapsuppfödning och små hantverksbaserade företag. Man har uppnått detta genom att

- öka värdet på lokala produkter och göra det lättare att få ut dem på lokala marknader,
- skydda hotade naturresurser,
- ge Montiferru en positiv image, och
- ta tillvara det lokala sociokulturella arvet (livsmönster och sedvänjor som tidigare präglade landsbygdslivet i området).

Den lokala aktionsgruppen har arbetat för att öka värdet på lokala livsmedel och se till att de når ut på marknaden. Projektet fokuserades på en typisk lokal ost, "Casizolu", som görs av mjölken från en särskild boskapsras, Modicano Sarda. Korna går ute på bete, och den mjölk de producerar har en tydlig smak av "trä och löv". Investeringarna i Casizolu-osten har satsats på förbättringar av produktionsprocessen, livsmedelssäkerhetsplanering, fortbildningskurser, finansiering av förädling, hjälp med marknadsföring, nätverk med andra lokala kvalitetsprodukter (honung, extra jungfruolja och malvasiavin), ökad användning av osten som kvalitetsprodukt inom restaurangbranschen och hjälp till producenter att anpassa sig till efterfrågan på marknaden genom *supply chain management*.

Kontaktperson: Salvatore Polo
Adress: Piazza Mannu snc Seneghe – 09070
Telefon: (39-783) 541 32
Fax: (39-783) 541 32
E-post: galmbms@tiscali.it



⁽⁹⁾ De totala projektkostnaderna avser kostnaderna för det specifika projekt som beskrivs, inte den totala budgeten för den lokala aktionsgruppen i fråga.

b) Nystart för slåttern av vass och ag i Norfolk Broads (UK)

Region, distrikt:	Norfolk
Den lokala aktionsgruppens namn:	Broads & Rivers
Totala projektkostnader:	172 425 euro
EU-bidrag:	58 820 euro
Andra offentliga medel:	113 605 euro

Landskapet i Norfolk Broads präglas av vidsträckta vass- och agområden som kantar de berömda vattenvägarna. Miljövårdarna anser att den här typen av våtmarker är livsmiljöer av internationell betydelse, och de är hemvist för sällsynta växter och djur. En förutsättning för att dessa områden skall bevaras är att man regelbundet slår vass och ag. Vassslåttern var traditionellt sett av kommersiell betydelse, eftersom den gav råmaterial som användes till taktäckning. Det fanns alltså en koppling mellan områdets byggnadsarv och den naturliga miljön.

Trots sin modernisering har den här näringen haft stora problem i Norfolk Broads, delvis på grund av importen som lett till sänkta priser. De yrkesverksamma har inte kunnat ersätta viktiga maskiner och man har inte lyckats locka nya personer till näringen för att ta över efter dem som slutar. En undersökning från 2002 visar att då endast fanns 20 personer som hade vassslåttern som yrkesverksamhet, endast ett litet fåtal var under 30 år och flera närmade sig pensionsåldern (eller hade redan passerat den).

Man saknade framtidstro inom näringen och många av de yrkesverksamma var misstänksamma mot miljöorganisationerna, eftersom de ansåg att de favoriserade frivillig- arbetares skötsel av vassbäddarna.

Leader+ har gett bidrag till fortbildning och återställande av vassområden som förfallit. Det här har skapat möjligheter för ny företagsamhet, samtidigt som de befintliga företagens effektivitet ökats och inkomsterna höjts, exempelvis genom tillgång till nya maskiner. Försörjningsmöjligheterna för den lokala aktionsgruppens medlemmar har också förbättrats utanför slåttersäsongen. Det här har också gett vinster av annat slag: exempelvis har man bildat en sammanslutning som gör det lättare för miljöorganisationer och andra att ta reda på vad slätterföretagen som grupp anser om olika frågor, som inriktningen på arbetet med att återställa vassområden och förebygga översvämningar.

Tack vare ett första projekt lyckades man stoppa den lokala slåtternäringens nedgång och öka framtidstron och optimismen avsevärt. I ett andra projekt inriktar man sig på näringens mer långsiktiga behov genom att främja och stödja nya företag, öka effektiviteten och inkomsterna för befintliga företag och förbättra marknadsföringen av vass och ag från Norfolk Broads.

Kontaktperson:	Malcolm Hackett
Adress:	Economic Development Unit, Norfolk County Council, County Hall, Martineau Lane, Norwich NR1 2DH
Telefon:	(44-1603) 22 89 60
Faxnummer:	(44-1603) 22 33 45
E-post:	malcolm.hackett@norfolk.gov.uk
Internet:	www.broadsanddrivers.org.uk

c) Säker framtid och hänsyn till historien

Region, distrikt:	Södra Kymmene
Den lokala aktionsgruppens namn:	Sepra
Totala projektkostnader:	59 436 euro
EU-bidrag:	22 968 euro
Andra offentliga medel:	22 968 euro
Privata medel:	13 500 euro

Sepra är en registrerad förening med verksamhet i de åtta landsbygdskommunerna i södra Kymmene. Den arbetar med att främja egenföretagande bland landsbygdsbefolkningen. Föreningen har utarbetat ett utvecklingsprogram för området, som omfattar utvecklingsbidrag från Leader+ för åren 2000–2006. Utvecklingsprogrammet stöder små utvecklingsprojekt som bygger på lokalbefolkningens egna idéer. Budgeten är på omkring 1,2 miljoner euro/år, varav



30 % kommer från EU, 18 % från finska staten, 12 % från de åtta kommunerna och 40 % från invånarna i området.

Det område där Sepra bedriver sin verksamhet har omkring 57 000 invånare. De senaste 30 åren har befolkningen hela tiden minskat. Landsbygdsdistrikt, bostadsområden och städer går in i varandra. Huvuddelen av befolkningen är beroende av industri eller offentliga tjänster. Småföretagandet har endast ökat långsamt. Den överordnade principen för programmet är att främja utvecklingen av en behaglig och säker miljö, som också kan försörja lokalbefolkningen. Alla åtgärder som ingår i programmet tar hänsyn till områdets historia, natur och lokalbefolkning. Programmet inriktas på två centrala frågor: användningen av naturliga och kulturella resurser och en ökad samverkan mellan landsbygdsområden och tätorter.

Programmet syftar till att uppnå centrala mål genom att

- förbättra den interna organisationen i byar och samhällen,
- utveckla turism och andra tjänster,
- främja, marknadsföra och utveckla nya och befintliga lokala produkter,
- stödja nya småföretag,
- utnyttja närheten till Ryssland och Estland och utveckla andra internationella kontakter, och
- anordna evenemang där landsbygds- och stadsbefolkningen kan träffas.

Utvecklingsprogrammets tonvikt ligger på informationsteknik, miljöskydd och, framförallt, ungdomar.

Kontaktperson: Marja Sorvo
Adress: Helsingintie 1A, 49400 Hamina, Finland
Telefon: (358-44) 277 45 14
Fax: (358-5) 230 4515
E-post: marja.sorvo@seprat.net
Internet: www.seprat.net

d) Gränsöverskridande utbildning för kulturguider och förvaltning för regionala museer: tre alpmråden samarbetar för ett nytt perspektiv

Medlemsstater: Österrike och Tyskland
Region, distrikt: Land Tirol (Österrike), Regierungsbezirke Schwaben och Oberbayern (Tyskland)

De lokala aktionsgruppernas namn: Außerfern (AUT), Auerbergland (GER), Ostallgäu (GER)

Totala projektkostnader: 30 000 euro



EU-bidrag: 15 000 euro
Privata medel: 15 000 euro

Områdena Auerbergland (Tyskland), Außerfern (Österrike) och Ostallgäu (Tyskland) har inlett ett gränsöverskridande utbildningsprojekt med 104 deltagare, 25 föreläsare och 47 workshoppar som omfattar 20 olika moduler. Projektet skall bygga vidare på den gemensamma kultur och historia som finns i dessa tre områden, som alla ligger i de bayerska och österrikiska Alperna.

De lokala aktionsgrupperna inledde sitt arbete med ett möte där regionens verkställande direktörer träffades för att utbyta idéer. Det visade sig att de tre angränsande lokala aktionsgruppernas utvecklingsplaner hade många gemensamma mål och rymde många olika möjligheter för framtida samarbeten. Gränsöverskridande samarbetsprojekt är mer komplexa och förbundna med större risker än lokala projekt, och därför sökte de tre Leader+-direktörerna en stabil grund för samarbetet. De visste redan att en förutsättning för att gränsöverskridande projekt skall lyckas är en stark tro på att projektet skall gagna alla de deltagande lokala aktionsgrupperna. Efter en förutsättningslös och grundlig projektutvärdering bestämde man sig för att inrikta samarbetet på att stärka kopplingen mellan historia och kultur samt turism och sysselsättning. Genom att koppla ihop turism och kultur vill projektet skapa nya arbetstillfällen, i synnerhet för kvinnor, och stärka bandet mellan hembygden och dess historia för ungdomarna.

För att få idéer om fungerande arbetsmetoder kontaktade de tre direktörerna den italienska lokala aktionsgruppen

Val Venosta i Sydtyrolen, som genomfört ett liknande Leaderprojekt.

Kontaktperson: Günter Salchner
Adress: REA Außerfern, Kohlplatz 7
A-6600 Pflach
Telefon: (43-5672) 623 87
Fax: (43-5672) 623 87 139
E-post: rea@allesausserfern.at
Internet: www.allesausserfern.at/rea



Europeiska kommissionen

Leaderstrategin: en introduktion

Luxemburg: Byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer

2006 — 23 s. — 21 x 29,7 cm

ISBN 92-79-02060-9

FÖRSÄLJNING OCH PRENUMERATION

Publikationsbyrån ger ut publikationer för försäljning, och de kan beställas genom något av våra försäljningsombud runtom i världen. En lista över försäljningsombuden får du genom att

- gå in på publikationsbyråns webbplats: <http://publications.europa.eu>, eller
- be om en lista via fax: (352) 29 29-42758.



**Europeiska kommissionen
Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling**

För ytterligare upplysningar:

Rue de la Loi 200
B-1049 Bryssel

Telefon

Direkt (32-2) 295 63 63
Central (32-2) 299 11 11

Fax

(32-2) 299 17 61

Internet

http://ec.europa.eu/agriculture/index_sv.htm



Publikationsbyrå

Publications.europa.eu

ISBN 92-79-02060-9



9 789279 020605